

Základní škola a Mateřská škola Opava – Suché
Lazce – příspěvková organizace

ŠKOLNÍ PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

Č.j. ZŠ-SL-510/2014

Aktualizace ke dni 5.9.2022

Vážení rodiče,

naše škola se snaží o maximální zapojení všech žáků do chodu školy i o využití veškerého času, který tráví ve škole. Je příznivě hodnocena jak rodičovskou veřejností, tak Českou školní inspekcí. Velmi si toho vážíme. Nicméně ani ta sebelepší škola není absolutně imunní proti výskytu šikanování. Proto chceme být připraveni zachytit případné ubližování mezi žáky hned v počátku a účinně takové chování zastavit. S tímto záměrem jsme vytvořili program proti šikanování. Jeho důležitou součástí spolupráce nás pedagogů s Vámi – rodiči. Prosíme Vás proto pomoc. Kdybyste měli jakékoli podezření nebo dokonce i jistotu, že je Vašemu dítěti ubližováno, prosíme, abyste se na nás ihned obrátili – na třídního učitele, školního metodika prevence či ředitelku školy. Vaši informaci budeme brát velmi vážně a situaci se budeme snažit odborně a bezpečně řešit.

(zdroj: Kolář, 2011)

ŠKOLNÍ PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

OBSAH

Úvod	Chyba! Záložka není definována.
Cíle programu proti šikanování	Chyba! Záložka není definována.
Krátkodobé cíle	Chyba! Záložka není definována.
Dlouhodobé cíle	Chyba! Záložka není definována.
Vymezení základních pojmů	Chyba! Záložka není definována.
Definice pojmu šikany	Chyba! Záložka není definována.
Základní formy šikany	Chyba! Záložka není definována.
Šikana	Chyba! Záložka není definována.
Varovné signály šikany	Chyba! Záložka není definována.
Nepřímé znaky šikanování	Chyba! Záložka není definována.
Přímé znaky šikanování	Chyba! Záložka není definována.
Šikanování mimo školu	Chyba! Záložka není definována.
Prevence šikanování ve škole	Chyba! Záložka není definována.
Prevence v třídnických hodinách	Chyba! Záložka není definována.
Prevence ve výuce	Chyba! Záložka není definována.
Prevence mimo vyučování	Chyba! Záložka není definována.
Spolupráce s rodiči	Chyba! Záložka není definována.
Spolupráce metodika prevence	Chyba! Záložka není definována.
Krizový plán a postupy při řešení	Chyba! Záložka není definována.
Postup pedagogického pracovníka	Chyba! Záložka není definována.
Postup ředitele školy	Chyba! Záložka není definována.
Následná výchovná opatření	13
Školní poradenské pracoviště	13
Vztahy se školami v okolí	13
Evaluace	13
Příloha 1 Znaky šikany	14
Příloha 2 Leták pro děti	14
Leták pro rodiče	14
Příloha 3 –Příklady šikanování	15
Příloha 4 – Šikana podle paragrafů	16

Program proti šikanování

Tento Program proti šikanování ve škole slouží k vytvoření bezpečného a respektujícího prostředí ve škole. Zaměřuje se především na prevenci šikany a nabízí postupy řešení šikanování. Je určen všem pedagogickým pracovníkům školy, dále pak nepedagogickým pracovníkům, rodičům a žákům školy. Tento program je nedílnou součástí Minimálního preventivního programu školy.

1. CÍLE PROGRAMU PROTI ŠIKANOVÁNÍ

1.1 Krátkodobé cíle

- poskytovat žákům dostatečné množství informací týkající se šikany s ohledem na jejich věk a sociální vyspělost
- definovat šikanu a její definici začlenit do školního řádu, hovořit o rozdílu mezi škádlením a šikanováním
- zmapování úrovně vědomostí o šikaně mezi žáky i učiteli
- diagnostikování výskytu šikany na škole formou dotazníkového šetření
- složení užšího realizačního týmu – třídní učitel, školní metodik prevence, školní psycholog, výchovný poradce, vedení školy
- vytipování rizikových míst a jejich sledování – šatny, WC, chodby, školní třídy během přestávky, chodba u automatu atd.

1.2 Dlouhodobé cíle

- vytváření pozitivní atmosféry ve škole – nastartování procesů tvorby bezpečného prostředí ve škole – vzájemná komunikace a informovanost mezi pedagogy – při pravidelných poradách se informovat o tom, čeho si kdo všiml, na koho je třeba dávat pozor atd.
- zvýšení vnímavosti vůči změnám v žákovských kolektivech
- průběžně – jakmile si někdo z pedagogů všimne nezdravého chování, příznaků nezdravých vztahů a nevhodného chování vůči některému z žáků, neprodleně to nahlásí třídnímu učiteli a vedení školy
- po potvrzení výskytu šikany a vyřešení případu (ŠPP) je nutno shrnout postupy a výsledek řešení
- nastavení vstřícných vztahů mezi žáky a učiteli, žáky navzájem a mezi učiteli navzájem
- dlouhodobé vzdělávání celého učitelského sboru
- zahrnovat témata šikany do výuky jednotlivých předmětů
- práce s třídními kolektivy – plně v kompetenci třídních učitelů, kteří si zvolí vhodné a odpovídající organizační formy

2. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

2.1 Definice pojmu šikana

Šikanování je nebezpečně rozbujelou sociální nemocí ve společnosti, jejímž důsledkem je poškozování zdraví jednotlivce, skupiny, včetně rodiny. V právní praxi bývá pojem šikana používán jako synonymum pro úmyslné jednání, které je namířené proti jinému subjektu a které útočí na jeho lidskou důstojnost.

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Na rozdíl od jiných druhů násilí je šikana zvláště zákeřná, protože často zůstává dlouho skrytá.

Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Neoddělitelnou součástí problému je **skupinová dynamika** - za určitých okolností může šikanování přerůst až do forem skupinové trestné činnosti. Novým fenoménem je **kyberšikana** (Cyberbullying). Je to úmyslné, opakující se a nepřátelské chování, jehož cílem je ublížit oběti za použití informačních a telekomunikačních technologií. Zahrnuje útoky pomocí e-mailů, SMS zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky, nahráváním ponižující situace na mobilní telefon a její rozesílání přes MMS či internet apod.

Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka celoživotních následcích na duševní a tělesné zdraví oběti. Šikanování v jakékoliv formě nesmí být pracovníky školy akceptováno.

2.2 Základní formy šikany

1. verbální šikana (přímá a nepřímá) – psychická šikana, součástí je i kyberšikana
2. fyzická šikana (přímá a nepřímá) – patří sem i krádeže a ničení majetku oběti
3. smíšená šikana (kombinace verbální a fyzické šikany) – násilné a manipulativní příkazy

2.3 Šikana

je každé chování, které splňuje tyto znaky:

- je **cílené** vůči jedinci nebo skupině
- je obvykle **opakované**, často dlouhodobé
- jeho záměrem je oběti **ohrozit, ponižit či zastrašit**
- oběť se mu **neumí bránit** a dlouhodobě trpí

Šikana není:

- jednorázová rvačka, nevhodný vtip či konflikt
- vyčlenění dítěte z kolektivu, pokud není motivováno snahou ublížit či pobavit se na jeho úkor.

Škádlení nebo šikana?

Škádlení

Šikana

Člověk se může bránit a může škádlení opětovat.	Pokud by se člověk bránil nebo ubližování oplatil, násilí se proti němu obvykle vystupňuje.
Člověk se baví nebo prožívá lehké naštvání.	Oběť prožívá strach, ponížení. Může prožívat i naštvání, nicméně pocity bezmoci, strachu, studu a ponížení převažují.
Když dáme jasně najevo, že je nám to nepříjemné, škádlení přestane.	Když dá oběť jasně najevo, že je jí to nepříjemné, útočníci klidně pokračují dál.
Cílem škádlení je zábava pro všechny, i pro toho, kdo je škádlen.	Šikana je samoučelná, jejím jediným cílem je zdeptat a zotročit oběť.

2.4 Varovné signály šikany

1. Nepřímé (varovné) znaky šikanování:

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády
- při týmových sportech bývá volen do mužstva mezi posledními
- o přestávkách vyhledává blízkost učitelů
- má-li promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči, stává se uzavřeným
- školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje, ztráta zájmu o učení
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole
- jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené nebo je stále postrádá, odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy, časté jsou pozdní příchody do školy
- má často zašpiněný nebo poškozený oděv
- zdravotní potíže (někdy simulované)
- nedokáže vysvětlit svá občasná zranění (odřenin, modřin, škrábance nebo řezné rány)
- zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť příčinnými konflikty nejsou vzácností!

2. Přímé znaky šikanování:

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo "legrací" zranitelný
- kritika žáka, poznámky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávisným, nebo pohrdavým tónem
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů nebo k spoluúčasti na nich
- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

3. Znaky šikanování projevující se mimo školu

- za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi
- nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.

- dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem
- nechce jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo), dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno pozorovat strach nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem
- chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. „Nechte mě!“
- ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně
- bývá doma smutné či apatické nebo se objeví výkyvy nálad, odmítá svěřit se s tím, co je trápí
- žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze
- nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí
- je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.
- stěžuje si na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma, své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat
- dítě se vyhýbá docházce do školy, zdržuje se doma víc, než mělo ve zvyku

4. PREVENCE ŠIKANOVÁNÍ VE ŠKOLE

Základem prevence šikanování a násilí je podpora pozitivních vzájemných vztahů mezi žáky, žáky a učiteli, vytváření bezpečného prostředí třídy. Pedagogičtí pracovníci vedou důsledně a systematicky žáky k osvojování norem mezilidských vztahů založených na demokratických principech, respektujících identitu a individualitu žáka. Jedná se o výchovnou práci ve výuce, v třídnických hodinách, na výletech a adaptačních pobytech.

4.1 Prevence v třídnických hodinách

Každý pedagog, obzvláště třídní učitel, je odpovědný za vytvoření zdravého klimatu třídy. Žáci by měli znát a umět pracovat v komunitním kruhu, při skupinové práci, vyjadřovat se slušně a otevřeně při zpětné vazbě atd. Pracuje se s pravidly tříd a dynamikou třídního kolektivu.

Pedagog je povinen:

- ✓ podporovat rozvíjení pozitivních vztahů mezi dětmi
- ✓ jednat s dětmi jako s partnery
- ✓ udržovat ovzduší důvěry mezi dětmi a pedagogy
- ✓ v kritických situacích dát jasně najevo, že špatné chování nelze tolerovat
- ✓ nebýt lhostejný k projevům agresivity
- ✓ informovat děti i rodiče, na koho se obrátit při problémech- třídní učitel, školní psycholog, schránka důvěry, vedení školy, linka důvěry

• třídní učitel by měl znát záliby svých žáků, zajímat se o to, jak tráví volný čas, a umět si s nimi o tom povídat, mají-li zájem, snažit se mít přehled o vzájemných vztazích ve třídě i mimo ni

- ✓ žádoucí je vytvoření třídních pravidel proti šikanování

- ✓ součástí třídnických hodin může být diskuse, jaký je rozdíl mezi šikanováním a škádlením, hledání odpovědi co mohou udělat ostatní a co já sám, abychom se ve třídě cítili bezpečně a v pohodě, řešení otázky, co by se dalo dělat společně zajímavého, kooperační hry.

4.2 Prevence ve výuce

Téma prevence šikany je zapracováno do školního vzdělávacího programu. K tomuto účelu jsou využity předměty, které se přímo vztahují k prevenci negativních projevů chování (výchova ke zdraví, přírodovědné předměty). Částečně se prevence šikany objevuje také v předmětech jako je český jazyk, tělesná výchova, výtvarná výchova, projektové vyučování.

Žáci jsou seznamováni s následujícími tématy a jsou u nich rozvíjeny tyto dovednosti:

1. Co je a co není šikana.
2. Co je a co není „bonzování“.
3. Jakým způsobem se zastat oběti.
4. Jak vhodným způsobem vyhledat pomoc dospělého.

4.3 Prevence ve školním životě mimo vyučování

Do školního života zahrnujeme dění, které přesahuje rámec oficiální činnosti třídy – jsou to například přestávky (dozory musí se zvýšenou intenzitou sledovat riziková místa), družina, mimoškolní aktivity (sportovní soutěže, kroužky, návštěva filmových a divadelních představení, školy v přírodě apod.). Žáky se snažíme vést k plnohodnotnému naplnění školního i mimoškolního využití dne.

4.4 Spolupráce s rodiči

Pokud rodiče informují školu o podezření na šikanování, je za odborné vyšetření záležitosti zodpovědný ředitel školy. Při nápravě šikanování je potřebná spolupráce vedení školy nebo školského zařízení, školního metodika prevence a dalších pedagogických pracovníků, jak s rodinou oběti, tak i s rodinou agresora. Při jednání s rodiči dbají pedagogičtí pracovníci na taktní přístup a zejména na zachování důvěrnosti informací

Škola se snaží systémově spolupracovat s rodiči těmito prostředky:

- vzájemné informování - ze strany školy v případě, že se šikana objeví a ze strany rodičů v případě, že zpozorují nějaký problém
- vzájemná spolupráce při řešení problémů
- třídní schůzky, konzultační hodiny

4.5 Spolupráce školního metodika prevence

V naší škole pravidelně spolupracuje se třídními a ostatními učiteli školní metodik prevence, která realizuje akce dle nabídky středisek, zabývající se danou tematikou.

Na počátku roku si žáci vytvářejí vlastní pravidla „zdravé třídy“, učí se pojmenovávat a vyhodnocovat problémy ve vzájemných vztazích a ve zmíněných programech se je snaží společně řešit.

Žáci se vyjadřují prostřednictvím zážitkových aktivit a projevují velmi aktivně své názory v komunitním kruhu podle stanovených pravidel. Třídní učitel se programů aktivně zúčastňuje, dále pak pokračuje ve vedení třídy nastaveným směrem.

5. KRIZOVÝ PLÁN A POSTUPY ŘEŠENÍ ŠIKANOVÁNÍ

5.1 Postup pedagogického pracovníka

- informují-li rodiče pedagogického pracovníka o podezření na šikanování nebo má-li pedagogický pracovník podezření na šikanování, spolupracuje s metodikem prevence a zahájí okamžitě vyšetřování šikany, informuje ředitele školy
- v případě prokázaných projevů šikany neprodleně informuje ředitele školy, spolupodílí se na vyšetřování šikany dle pokynů ředitele školy
- vždy informuje rodiče o výsledcích vyšetřování šikany, a to i v případech, že se podezření neprokáže
- navrhne na pedagogické radě potrestání agresorů
- v případě negativních dopadů šikanování na oběť je nutné zprostředkovat péči pedagogicko - psychologické poradny, střediska výchovné péče, speciálně pedagogického centra nebo dalších odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů (zajistí školní psycholog, výchovný poradce)

5.2 Postup ředitele školy

- přijme informaci o šikanování (pedagogický pracovník, rodič, žák).
- rozhodne, zda škola zvládne řešit šikanu vlastními silami nebo zda potřebuje pomoc zvenku a je nezbytná její součinnost se specializovanými institucemi a Policií ČR.
- zajistí informování dotčených rodičů o vyšetřování šikany nebo sám informuje o výsledcích vyšetřování šikany
- v mimořádných případech doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místě příslušném diagnostickém ústavu (spolupráce se ŠP, VP)
- v mimořádných případech podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.
- dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění) oznámí tuto skutečnost Policii ČR.
- oznámí orgánu sociálně právní ochrany dítěte skutečnosti, ohrožující bezpečí a zdraví žáka
- pokud žák spáchá trestný čin (provinění), popř. opakovaně páchá přestupky, zahájí spolupráci s orgány sociálně právní ochrany dítěte bez zbytečného odkladu
- projedná v pedagogické radě potrestání agresorů

6. NÁSLEDNÁ VÝCHOVNÁ OPATŘENÍ

Výchovná opatření (pro potrestání agresorů) - řídí se podle platného školního řádu a jsou to:

- napomenutí a důtka třídního učitele
- důtka ředitele školy
- snížený stupeň z chování
- převedení do jiné třídy, popř. jiné školy

Další práce s agresorem (spolupráce se ŠPP)

- jeho náhled na vlastní chování
- motivy jednání
- rodinné prostředí
- v případě potřeby mu zprostředkovat péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů

Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s těmi, kteří přihlíželi, ale nezasáhli.

V mimořádných případech lze užít další opatření:

- ředitel školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP.
- ředitel školy doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místně příslušném diagnostickém ústavu.
- ředitel školy podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.

7. ŠKOLNÍ PORADENSKÉ PRACOVÍŠTĚ

Výchovný poradce, metodik prevence a psycholog vytváří poradenské služby, v rámci kterých jsou poskytovány individuální, skupinové a komunitní služby žákům, rodičům i pedagogům. Úkolem metodika prevence je garance tvorby a evaluace speciálního programu proti šikaně, ve spolupráci s výchovným poradcem a ostatními pedagogy.

Náplní práce v této oblasti je také:

- spolupráce s třídními učiteli a vyučujícími
- zajištění vzdělávacích programů pro pedagogy
- dotazníková šetření
- pomoc okrajovým a izolovaným žákům.
- v případě potvrzení sociální patologie – šikanování zajištění první pomoci
- individuální práce s protagonisty šikanování.
- práce s rodinou, rodiči obětí a agresorů.
- spolupráce s institucemi, které se přímo podílejí na prevenci šikanování.
- zajištění metodických pomůcek a materiálů.
- vedení evidence žáků v péči poradenského pracoviště.

Na naší škole vzhledem k velikosti nepůsobí ani školní psycholog, ani výchovný poradce. Veškeré problémy řeší proto třídní učitelé a metodik prevence podle výše uvedeného.

8. VZTAHY SE ŠKOLAMI V OKOLÍ

V případě násilí mimo školu nastávají některé těžkosti, kdy zodpovědnost školy za šikanování je neoddiskutovatelná, neboť neexistuje ostrá hranice mezi školními a mimoškolními šikanami. Označujeme tak násilí, které se děje mimo areál školy, nicméně má nějaký významný vztah ke škole.

Z tohoto titulu může být škola vtažena do řešení případu a její postup musí být více či méně nestandardní. Může jít o případy, kdy agresori a oběti jsou z jiných škol nebo parta násilníků z jedné školy systematicky terorizuje děti naší obce. V takovém případě je zapotřebí navázat spolupráci s vedením školy, odkud další protagonisté šikanování jsou. Nezbytná je zde spolupráce se sociálními kurátory a policií ČR.

9. EVALUACE

Každý intervenční program vyžaduje zpětnou vazbu, která ověří míru jeho funkčnosti a efektivitu. V našem programu proti šikanování je evaluace realizována prostřednictvím otevřených diskuzí s dětmi. Na zpětné vazbě se podílí nejen třídní učitelé, ale všichni pedagogové, kteří v konkrétní třídě vyučují.

Přílohy

Příloha 1 – Znaky šikanování

Přímé

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo „legrací“ zranitelný, žerty
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávistným nebo pohrdavým tónem
- nátlak na žáka, aby dával peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil
- příkazy, které dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené nepřátelským až nenávistným nebo pohrdavým tónem a skutečnost, že se jim podřizuje
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů
- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba ani nejsou zvláště silné, ale oběť je neoplácí
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout

Nepřímé

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády
- - při týmových sportech bývá jedinec volen do družstva mezi posledními
- O přestávkách vyhledává blízkost učitelů
- Má – li promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči
- stává se uzavřeným
- jeho školní prospěch se nevysvětlitelně zhoršuje
- jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené
- zašpiněný nebo poškozený oděv
- stále postrádá nějaké věci
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole
- odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit

Příloha 2

Leták pro děti

Strkáním hlavy do písku se svých potíží nezbavíš. Trápíš se kvůli šikaně? O šikaně mluvíme, jestliže jeden nebo více spolužáků úmyslně, většinou opakovaně ubližuje druhým. Znamená to, že ti někdo, komu se nemůžeš ubránit, dělá, co je ti nepříjemné, co tě ponižuje, nebo co tě prostě bolí. Strká do tebe, nadává ti, schovává ti věci, bije tě. Ale může ti znepříjemňovat život i jinak. Pomlouvá tě, intrikuje proti tobě, navádí spolužáky, aby s tebou nemluvili a nevěřili ti.

CHYBA

- není v tobě, ale často ve špatných vztazích celé třídy
- ostatní jsou k tvému trápení lhostejní, nebo mají strach se tě zastat, nebo se dokonce zlomyslně na tvém neštěstí přiživují

PAMATUJ

- nikdo nemá právo ti ubližovat
- strach obrátit se o pomoc je častý a pochopitelný, ale bohužel všechno ještě zhoršuje

OBRAŤ SE

- na rodiče
- TU, výchovného poradce nebo jiného pedagoga, kterému důvěřuješ a svěř se
- Využij schránku důvěry
- můžeš také zavolat do PPP (tel. č. 222 717 193) nebo linku bezpečí (116 111)
- povinností nás dospělých je tvůj problém řešit
- jedná – li se o opakované potíže, tak na ně většinou děti samy nestačí a často dochází k jejich zhoršování

Leták pro rodiče

1) Nepřehlédněte varovné signály u dítěte, které je šikanováno

- dítě je zaražené, smutné, špatně usíná, nemá kamarády
- často ho bolí hlava, břicho,..
- dochází k výraznému zhoršení prospěchu
- chodí ze školy oklikami, mívá zničené věci, je hladové, i když mělo svačinu
- ztrácí z nepochopitelných důvodů peníze,..

2) Pokud se vám dítě svěří, ujistěte ho svou podporou

3) Zznamenejte si přesně kdy, kde a kým k šikanování dochází

4) Jde-li o závažné fyzické ubližování, pak druhý den neposílejte dítě do školy a okamžitě informujte TU, případně ředitele školy, výchovného poradce

5) Je-li dítě zraněno, potom navštivte lékaře

6) Školu informujte v každém případě opakovaného ubližování vašemu dítěti, sjednejte si schůzku a dohodněte další postup

Příloha 3 – Příklady šikanování

Zpověď oběti počátečního stádia šikany:

- nadávají mi nebo mi dělají naschvály
- mají na mne poznámky, když přijdu po nemoci
- rejpají do mne, když učitel rozhoduje koho vyzkoušet, tak mu poradí mne
- když nejsem ve škole, říkají učitelům, co není pravda
- když něco provedou, snaží se to svalit na mne
- když se učitel zeptá, jestli někdo nemá tahák, hned se všichni ozvou, že mám já
- o hodině, když je písemka, tak se zničehonic ozve, abych neopisoval
- všichni mají strašnou radost, když dostanu špatnou známku
- když jsem služba, tak všichni dělají ve třídě nepořádek
- nepouští mne mezi sebe, když si povídají
- když si řeknu o sešit, tak řeknou, že ho nemají a pak ho pučí někomu jinému
- ve frontě na oběd mne předbíhají
- když je ve třídě smrad, tak řeknou, že jsem si uprdl
- nic mi nepůjčí
- když něco udělám, hned to všem řeknou
- plivnou mi na židli a na všechny ostatní, abych si nemohl najít jinou
- na výtvarce si ode mne vezmou štětec a nic mi neřeknou a mají z toho strašnou srandu, když ho hledám
- když v matice někdo počítá na tabuli, tak mu raděj a řeknou mu i výsledky, ale mě ne, když už mi poradí, tak špatně
- někdy mi zamknou tašku do skříně a říkají, že od ní nemají klíč
- když se učitel zeptá, kdo chybí, tak místo mého jména řeknou nějakou nadávkou

Příloha 4 – Šikana podle paragrafů

(podle JuDr. Chuděry)

V právní praxi bývá pojem šikana používán jako synonymum pro „úmyslné jednání, které je namířeno proti jinému subjektu a které útočí na jeho důstojnost“. Z hlediska výkladu pojmu šikanování není důležité, zda k němu dochází slovními útoky, fyzickou formou nebo hrozbou násilí. Rozhodující je, kdy se tak děje úmyslně. Dále musí být splněny tato podmínky:

- pachatel se dopustil jednání, které splňuje znaky konkrétního trestného činu tak, jak jsou vymezeny v trestním zákoně
- musí být prokázán úmysl pachatele dopustit se takového jednání a míra společenské nebezpečnosti
- jeho jednání dosahuje intenzity stanovené v zákoně
- u trestných činů, jejichž podstatou byla šikana, lze proto předpokládat, že právě s ohledem na rozšiřující se případy podobných jednání bude skutek jako trestný čin považován. Šikana bývá nejčastěji postihována podle ustanovení trestního zákona a to jako:
 - trestný čin omezování svobody
 - trestný čin vydírání
 - trestný čin vzbuzení důvodné obavy
 - trestný čin loupeže
 - trestný čin ublížení na zdraví
 - trestný čin poškozování cizí věci
 - trestný čin znásilnění, či pohlavního zneužívání

K tomu, aby byl pachatel postižen, musí být starší 15 let.

K trestní odpovědnosti mladších 15 – ti let nedochází, neznamená to však, že nemohou být postiženi jinak, případně mohou být postiženi rodiče.

Nezletilý pachatel může být postižen nařízením ústavní výchovy, může nad ním být stanovený dohled.

Pokud jde o trestní sazby, je v případě šikany možný i jednočinný skutek, tzn. že jedno jednání může být kvalifikováno jako více trestných činů.

Pokud k šikanování došlo v průběhu vyučování, nese plnou zodpovědnost škola. Prokáže-li se zanedbání ředitele školy nebo některého pedagoga, může být právně nebo pracovněprávně potrestán. Na školském zařízení lze v oprávněných případech požadovat i náhradu škody vzniklé v důsledku šikany. A to jak náhradu na věcech, tak na zdraví, včetně způsobené psychické újmy.

Pokud dítě v důsledku šikany nemohlo např. docházet do školy, nese školské zařízení odpovědnost i za škody vzniklé rodičům dítěte v důsledku např. uvolnění ze zaměstnání, zajištění hlídání dítěte, zajištění dopravy do a ze školy apod.

Program proti šikanování

dle Metodického pokynu MŠMT ČR k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č. j.24 246/2008-6

Zpracovala: Mgr. Martina Škrobánková, školní metodik prevence
Školní metodik prevence: Mgr. Martina Škrobánková

Projednáno v pedagogické radě: 26. 8. 2014

Účinnosti nabývá: 1. 9. 2014

Č.j. ZŠ – SL – 510/2014

Odpovědná osoba: Mgr. Martina Škrobánková, ředitelka školy

Program proti šikanování je otevřený a v průběhu školního roku bude i nadále ověřován, upravován a doplňován.